

LBRIS

We know
books

PROF. DOINIȚA MIREA

DIȚIONAR DE ANTONIME

A

abătut,-ă//vesel,-ă

descurajat, trist, deprimat//bine dispus, bucuros, amuzant
Zilele treceau și el era din ce în ce mai abătut.

"Moldoveanul era vioi, vesel, cu inima deschisă ca și casa." (Al. Russo)

abdica//accepta

a părăsi (un post), a abandona//a fi de acord, a primi
Forțat de împrejurări, domnitorul a abdicat de la tron.

Toți au acceptat ideea și încercau să se obișnuiască cu ea.

abil,-ă//stângaci-e

priceput, descurcăreț, șiret//nepriceput, neîndemânatic, mediocru
Avea de câștigat în viață, fiind un om inteligent și abil în tot ceea ce întreprindea.

Gestul îi era stângaci, nesiguranța pusese stăpânire pe el.

abil,-ă//neîndemânatic,-ă

dibaci, îndemânatic// inabil, stângaci

Văzându-l neîndemânatic, el, fiind mai abil, i-a dat o mână de ajutor.

a aboli//a decreta

a suprima, a anula o lege//a înființa, a aproba
Parlamentarii au abolit o serie de legi.

"Eram președintele Republicii. Tocmai decretasem starea de război cu Rădulescu". (M. H. Simionescu)

a abrevia//a (se) prelungi

a prescurta, a micșora//a întinde, a mări

Pentru o bună folosire a scrisului ca mijloc de comunicare, cuvintele nu se abreviază.

Starea de agonie se prelungește până când eroul decide să pună capăt acestei situații.

a abroga//a dispune

a anula, a suprima//a ordona, a înființa

Parlamentarii au abrogat o lege și au dispus noi ordine, până la luarea unei decizii.

abrupt,-ă//drept,-ă

înclinat,-ă, accidentat,-ă//vertical,-ă, liniar,-ă

Deși abrupt, muntele era ușor de escaladat.

"Și când în pat se-ntinde drept

Copila să se culce

I-atinge mâinile pe piept

I-nchide geana dulce" (M. Eminescu)

absent,-ă//atent,-ă

distrat,-ă, indiferent,-ă//concentrat,-ă, politicos,-ă

Discuția era în toi, dar el părea absent, plecat într-o altă lume.

Era atent la tot ceea ce se petrecea împrejurul său.

absolut,-ă//relativ,-ă

total, fără nici o limită//parțial, limitat

Adept al dreptății absolute, eroul lui Camil Petrescu va eșua în plan social, familial, erotic, moral și intelectual.

Adevărul este relativ, susțin unii filosofi.

absolutism//relativism

putere nelimitată a unui monarh//doctrină care neagă caracterul obiectiv al adevărului

Monarhul a instituit absolutismul în stat.

Adepții relativismului resping existența adevărului absolut.

a absolvi//a învinui

a ierta, a scuti de pedeapsă//a acuza, a învinovăți

Judecătorii îl învinuiseră pe nedrept, dar, în cele din urmă, l-au absolvit.

a absorbi// a vărsa

a suga, a încorpora o substanță // a dispersa

Pământul arid absoarbe multă apă.

Odată cu apa se vărsau în baltă numeroși pești.

absurd,-ă//logic,-ă

idee, trăire ce contravine logicii, firescului//conform logicii, rațional.

Nimeni nu-l înțelegea din cauza răspunsurilor absurde.

Gândirea sa logică nu putea găsi nici o explicație.

abundență//lipsă

belșug, bogăție//sărăcie, scădere

Simbolist convins în teorie, Macedonski atrage atenția în poezie prin abundența temelor și motivelor romantice.

Lipsa culturii caracterizează personajele lui Caragiale.

abundență//mizerie

belșug, bogăție//sărăcie

Toată viața a trăit în abundență, neducând lipsă de nimic.

"Sunt sătul de-așa viață... nu sorbind a ei pahară,

Dar mizeria aceasta, proza asta e amară." (M. Eminescu)

a accelera//a frâna

a mări viteza unui vehicul//a încetini mersul unui vehicul

Accidentul s-a produs pentru că el a accelerat.

Aflat în pericolul de a accidenta pe cineva a frânat brusc.

acceptare//negare

acord, aprobare, consimțire, necuviințare//contestare, respingere

Acceptarea condițiilor impuse de partea adversă însemna negarea tuturor principiilor sale.

a accelera//a încetini

a grăbi, a iuți//a amâna, a micșora

Deodată accelera pasul și-i ajunse din urmă.

Ca să poată fi urmat a încetinit ritmul.

a (se) accentua//a (se) atenua

a se mări, a spori//a se diminua, a descrește

Starea de criză a economiei se accentuează pe zi ce trece.

Datorită sistemelor de protecție se atenuează riscul producerii accidentelor.

accentuat,-ă//neaccentuat,-ă

(despre silabe, cuvinte) a scoate în evidență, a reliefa// (despre silabe, cuvinte) a fi lipsit de accent, a nu fi scos în relief

Cuvântul nu a fost accentuat corect.

Formele neaccentuate ale pronumelui personal pot fi recunoscute ușor.

a accepta//a refuza

a fi de acord, a consimți//a nu fi de acord, a nu consimți

Toți au acceptat propunerea lui fără nici o împotrivire.

Divinitatea refuză să se arate eului liric arghezian.

a accepta// a contesta

a aproba, a încuviința//a tăgădui, a nega

El a acceptat oferta, plecând mulțumit.

Nimeni nu a contestat faptul că tu ești cel mai bun.

acceptare//refuz

acord, aprobare, consimțire//neacceptare, respingere

Nu primise din partea lui nici un răspuns: nici de acceptare, nici de refuz.

acceptare//respingere

acord, aprobare//refuz, neacceptare

Comportamentul său ciudat a adus la respingerea lui din comunitatea de la care abia primise acceptarea.

acceptabil,-ă//inacceptabil,-ă

satisfăcător, mulțumitor//inadmisibil, neadmisibil

Scriitorul propune o soluție mai ușor acceptabilă pentru personajele sale.

Situația era inacceptabilă și trebuia să se ia măsuri.

accesibil,-ă//inaccesibil,-ă

abordabil, ușor de atins//greu de atins, inabordabil

Biblioteca este accesibilă oricărui om interesat de lectură.

Meka devine în poemul lui Macedonski un ideal inaccesibil, o himeră.

a (se) acomoda// a (se) dezobișnuia

a se obișnui, a se adapta// a nu se adapta, a fi inadaptabil

Încercările grele la care a fost supus l-au determinat să se acomodeze ușor în orice situație.

Refugiindu-se pentru o vreme îndelungată la țară, el se dezobișnuise de zgomotul și de aglomerația orașului.

a (se) acoperi//a (se) descoperi

a se înveli, a proteja (trupele din fața inamicului)// a se dezveli, a scoate la iveală

Cerul se acoperi cu nori negri, iar atmosfera devenise apăsătoare.

El își descoperi chipul și toți văzură adevărata lui identitate.

a (se) acoperi//a (se) dezgoli

a (se) înveli// a (se) dezveli, a (se) descoperi

"Atunci femeia își acoperi fața cu palmele." (H.B. Stowe)

Vălul care-i acoperea fața îi căzu, dezgolindu-i chipul frumos.

a acoperi//a dezvălui

a ascunde//a arăta, a releva

L-a acoperit mulți ani, dar acum nu mai putea și s-a hotărât să dezvăluie misterul.

acord//dezacord

sonoritate//lipsă de acord, de armonie

Caravana cercului plecă pe acordurile muzicii.

Se putea observa dezacordul din vorbirea lor.

acord//divergență

înțelegere, consimțământ//neînțelegere, dezacord

Toți fuseseră de acord cu noile propuneri.

Găsise o cale sigură de a evita apariția vreunei divergențe în interiorul grupului.

acord//diferend

armonie, înțelegere//dezacord, neînțelegere

Diferendul a fost îndepărtat, ajungându-se la un acord.

acordare//retragere

atribuire, conferire//acțiunea de a lua înapoi

Acordarea unor favoruri ar fi atras atenția tuturor.

Retragerea de numerar se impunea în situația în care banca era în pragul falimentului.

a acorda//a retrage

a oferi, a decerna un premiu//a lua înapoi

Ea îi acordase încredere totală, iar el i-a înșelat așteptările.

Când și-a dat seama că a greșit și-a retras rușinos cuvintele.

a (se) acri//a (se) îndulci

a face să devină mai acru//a face să fie mai dulce

I se acrise de atâtea vorbe rele.

Furia îi trecu și vorba lui parcă se mai îndulci.

activ,-ă//inactiv,-ă

harnic, sânguincios//leneș, pasiv

Era un om activ căruia îi plăcea să muncească toată ziua.

Ei îl îndepărtaseră din grup, considerându-l inactiv.

activitate//repaus

muncă, îndeletnicire//odihnă

Activitatea literară a lui Arghezi se întinde pe o perioadă de șaptezeci de ani.

"Din chaos, Doamne, -am apărut

Și m-aș întoarce-n chaos...

Și din repaos m-am născut

Mi-e sete de repaos. " (M. Eminescu)

activitate//pasivitate

acțiune//inacțiune, inactivitate

Spre deosebire de activitate, pasivitatea pune semne de întrebare.

actual,-ă//inactual,-ă

prezent, la ordinea zilei//învechit, depășit

Societatea actuală a pierdut simțul valorii.

Programul era inactual și nu mai putea fi folosit.

acum//atunci

în momentul de față, imediat//în momentul acela, după o anumită perioadă

Când se gândea acum la clipele trecute, simțea că i se umple sufletul de fericire.

"Atunci, după câțiva pași, căprarul se opri atât de brusc, încât

Îțic Ștrul, urmându-l ca o umbră credincioasă, mai-mai să se izbească de dânsul. " (L. Rebreanu)

acum//altădată

în prezent//odinioară, în trecut

Acum nu mai putea vorbi, stătea mut, cu privirea tristă.

Deștept, iscoditor, cunoștea foarte bine ce se întâmpla altădată pe la noi.

acum//odinioară

în momentul de față, în prezent//pe vremuri, altădată, odată

"Și acum priviți cu spaimă fața noastră sceptic-rece

Vă mirați cum de minciuna astăzi nu vi se mai trece?" (M. Eminescu)

"Eu îl vedeam tot ca odinioară, nalt, bine legat, cu mustăcioara neagră, pe care i-o tundea totdeauna scurt, zâmbind cu bunătațe." (M. Sadoveanu)

a acumula//a risipi

a strânge, a aduna, a economisi//a irosi, a cheltui

Acumulase în el atâta ură, încât ar fi fost în stare să distrugă tot universul.

"Dumnezeu să mi-l ierte! – nu s-a putut plânge că l-am înșelat, sau i-am risipit casa (...)" (I. Creangă)

acumulare//risipire

adunare, strângere, economisire//irosire, cheltuire

Risipirea averii impunea o acumulare urgentă de fonduri

a acupla//a decupla

a cupla, a uni elementele // a desface elementele

El a acuplat cele două elemente făcând posibil transferul de energie.

A decuplat firele telefonului pentru că nu voia să fie deranjat.

acut,-ă//cronic,-ă

ajuns într-o stare critică (despre boli)//are o evoluție lentă (se prelungește mult timp)

Eroul trăiește o acută criză de personalitate.

Era suspect de o boală cronică.

acut,-ă//grav,-ă

înalt, ascuțit (despre sunete)//gros, adânc (despre sunete)

Cântărețul școsea un sunet acut, care atrase atenția.

Tonul elegiac este grav, solemn.

a acuza//a dezvinovăți

a învinui, a imputa//a-și dovedi nevinovăția

Charles Baudelaire a fost acuzat că l-a imitat pe E. A. Poe.

Sigur pe el, se dezvinovăți, folosind cuvinte grele.

adaptare//inadaptare

ajustare, potrivire//nepotrivire, neacomodare

Noua lege prevede adaptarea la standardele europene.

Inadaptarea lui la situații neprevăzute avea să-l coste viața.

a adăuga//a reduce

a pune în plus//a diminua

El mai adăugă câteva cuvinte, apoi plecă, fără să mai ofere vreo explicație.

Numărul candidaților a crescut, iar locurile s-au redus îngrijorător.

a adăuga//a scădea

a face să sporească//a micșora, a împuțina

Se hotărî să mai adauge o pagină jurnalului.

Zilele scădeau și el nu dădea nici un semn de viață.

a adăuga//a (se) împuțina

a mai pune peste, a face să sporească//a micșora, a reduce, a diminua

"Cu mâne zilele-ți adaogi,

Cu ieri viața ta o scazi,

Având cu toate astea-n față

De-a purure ziua de azi" (M. Eminescu)

Timpul trecea și zilele lui se împuținau.

adăugare//împuținare

sporire//diminuare, reducere, micșorare

Împuținarea numărului de candidați nu mai impunea adăugarea altor locuri.

adăugare//scădere

sporire//descreștere, diminuare

Adăugarea unor cuvinte ar face fraza mai ușor de înțeles.

Măsurile de protecție ajută la scăderea numărului de accidente.

adânc,-ă//superficial,-ă

profund, temeinic//care rămâne la suprafață, care tratează problemele fără să pătrundă cu esența lor

"Un suspin adânc, o tresărire, fu singurul răspuns al Elisei (...)

Tonul liniștit cu care Elisa spuse aceste cuvinte ar fi putut face pe un observator superficial să creadă că era cu totul nesimțitoare." (H.B. Stowe)

adecvare//neadecvare

compatibilitate//incompatibilitate

Se observa că există o adecvare între modul de lucru și noile ordine.

În finalul "Luceafărului", Eminescu întărește ideea de neadecvare între cele două lumi: cea eternă și cea efemeră a oamenilor.

adecvat,-ă//inadecvat,-ă

corespunzător//necorespunzător, nepotrivit

Răspunsul fusese adecvat și toată lumea era mulțumită.

Decorul era inadecvat cu starea lui sufletească.

adept,-ă//potrivnic,-ă

persoană care aderă la o doctrină, partizan al unei teorii//nesusținătorul unor doctrine, teorii etc.

Eminescu a fost un adept convins al filozofiei lui Schopenhauer.

Nu mai avea ce să facă, destinul potrivnic acționase implacabil.

adesea//rar

de multe ori, în mod frecvent//rareori, arar

Privea adesea cerul plin de stele și medita la condiția lui.

Mergea rar să-și viziteze rudele pentru că nu-i făcea plăcere.

adesea//arar

deseori, de multe ori//rar, rareori, arar

"Adesea mă gândesc, adăugă ea cu un aer visător, că am de suferit încercări mai grozave decât ale ei!" (H.B. Stowe)

În depărtările întunecate se mai vedea arar strălucind câte o rază de soare.

adeseori//rar

adesea, deseori, des//arareori, rareori, arar

"Evocarea vitejiei neamului a fost împletită adeseori cu descrierea frumuseților României." (Al. Vlahuță)

"Ce era să facă părintele, îl umplu și pe-al treilea, deși acesta era lucru rar de tot la casa părintelui." (I. Creangă)

adevăr//minciună

exactitate//neadevăr

"Oh bietul adevăr bolnav de gălci

se culcă-n grâu și se trezește-n bălci" (M. Dinescu)

A preferat să trăiască în minciună decât să-și recunoască vinovăția.

adevăr//eroare

concordanța între cunoștințele noastre și realitatea

obiectivă//neconcordanța între cunoștințe și realitatea obiectivă

Situația la care s-a ajuns contrazice adevărul faptelor.